

UUSI OSAKEYHTIÖLAKI

Yleistä

Uusi osakeyhtiölaki tuli voimaan 1.9.2006 (OYL 624/21.7.2006). Lakiesitys annettiin jo yli vuosi sitten (2.9.2005), joten lakimuutoksiin on voitu varautua jo suhteellisen pitkän ajan. Pieniä säätöjä tosin tehtiin vielä hetki ennen lain vahvistamista valiokunta- ja eduskuntakäsittelyssä.

Uudella osakeyhtiölailla on tavoiteltu mm. lain selkeyttä ja joustavuutta. Joustavuus tarkoittaa mm. sitä, että tahdonvaltaisuutta on lisätty ja tarpeettomia muotomääräyksiä karsittu. Lisäksi on otettu käyttöön joukko uusia menettelytapoja. Uudessa OYL:ssa säädetään useista sellaisista asioista, joista aikaisemmin oli pakko määrätä yhtiöjärjestyksessä.

Uusi laki on aikaisempaa kattavampi, jonka oletettaisiin selkeyttävän oikeustilaa ja lisäävän oikeusvarmuutta. Erityistä huomiota on kiinnitetty pienten osakeyhtiöiden asemaan. Uudessa laissa ei sinänsä tosin tehdä jakoa suuriin ja pieniin osakeyhtiöihin. Näin ollen jatkossa myös esimerkiksi suuryhtiö voi jättää toimitusjohtajan nimeämättä ja pienikin yritys nimittää hallintoneuvoston.

Osakeyhtiölainsäädännön lisäksi tärkeitä yritystoiminnan reunaehtoja sisältyy mm. verolainsäädäntöön. On huomattava, että esimerkiksi OYL ei sääntele lainkaan asiakokonaisuuksia verotuksen näkökulmasta, joten jokin toimenpide saattaa olla OYL:n mukaan hyväksyttävää, mutta voi johtaa ankaraan verotukseen. OYL:n ja kirjanpitolainsäädännön suhteesta todettakoon, että OYL on ns. erityislaki ja KPL taas yleislaki. Ristiriitatilanteissa erityislaki ajaa yleislain ohi.

Yhtiön perustaminen ja osakepääoma

Uudessa laissa yhtiön perustamista on helpotettu. Käytännössä tämä tarkoittaa mm. mahdollisuutta käyttää lyhyttä vakioyhtiöjärjestystä, jolloin alkuvaiheen ”paperisota” jää aikaisempaa pienemmäksi. Yhtiöjärjestykseen tulee minimitapauksessa sisällyttää vain toiminimi, kotipaikka sekä toimiala.

Esimerkki lyhyestä yhtiöjärjestyksestä

====

Toiminimi: A Oy

Kotipaikka: Helsinki

Toimiala: Yleistoimiala

====

Muut asiakokonaisuudet tulevat lain olettasäännöksistä.

Minimiosakepääoma on 2.500 euroa kun se aikaisemmin oli 8.000 euroa. Osakepääoman maksaminen apporttina (muuna varallisuutena kuin rahana) on tehty hieman aikaisempaa helpommaksi.

Yhtiö on ilmoitettava rekisteröitäväksi kolmen kuukauden (aikaisemmin 6 kk) kuluessa perustamissopimuksen allekirjoittamisesta. Muussa tapauksessa yhtiön perustaminen raukeaa. Osakeyhtiö syntyy edelleen rekisteröimisellä.

Osakkeet

Kaikki osakkeet tuottavat yhtiössä yhtäläiset oikeudet. Yhtiöjärjestyksessä voidaan kuitenkin määrätä, että yhtiössä on tai voi olla oikeuksiltaan tai velvollisuuksiltaan toisistaan poikkeavia osakkeita. Tällöin yhtiöjärjestyksestä on käytävä ilmi osakkeiden väliset erot.

Erilajisia osakkeet ovat, jos ne poikkeavat toisistaan

- äänioikeudeltaan
- varojen jaossa tuottavan oikeuden suhteen
- tai jos ne on yhtiöjärjestyksessä määrätty erilaisiksi

Äänivaltaeroa ei ole enää rajattu (vrt. aikaisempi 20-kertainen). Yhtiössä voi olla sekä äänivaltaisia että äänivallattomia osakkeita. Useat osakesarjat ovat edelleen mahdollisia (esim. sarjat "A:stä Ö:hön"...).

Osakkeen nimellisarvolle tai sitä vastaavalle kirjanpidolliselle vasta-arvolle perustuvasta pääomajärjestelmästä on luovuttu. Osakkeesta yhtiötä perustettaessa ja uusia osakkeita annettaessa osakepääomaan merkittävä määrä on kirjanpidollinen vasta-arvo. Kirjanpidollinen vasta-arvo voi olla eri osakkeilla erisuuruinen. Yhtiöt voivat kuitenkin halutessaan säilyttää yhtiöjärjestyksessään määräyksen osakkeen nimellisarvosta. Jos nimellisarvoa käytetään, yhtiön kaikilla osakkeilla on oltava sama nimellisarvo.

Omaan pääomaan olennaisia muutoksia

Myös uudessa OYL:ssa osakeyhtiön oma pääoma jaetaan sidottuun ja vapaaseen omaan pääomaan. Sidottua eli ei-jakokelpoista omaa pääomaa ovat osakepääoma, arvonkorotusrahasto, käyvän arvonrahasto sekä uudelleenarvostusrahasto. Loput rahastot samoin kuin tilikauden voitto ja edellisten tilikausien voittovarot ovat vapaata omaa pääomaa. Vapaa oma pääoma on edelleen tärkeä jakokelpoisten varojen (esim. osinko) määrittäjä. Varojen jako on siis mahdollista vain jakokelpoisten varojen puitteissa.

Uusi OYL toi vapaaseen omaan pääomaan uuden rahaston – sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston – johon voidaan merkitä aikaisempia sidotun oman pääoman eriä, kuten ylikursseja. Näin edelleen sidotussa omassa pääomassa mahdollisesti olevia ylikurssi- ja/tai vararahastoja ei enää jatkossa voida kartuttaa. Ylikurssit merkitään siis jatkossa esimerkiksi vapaaseen omaan pääomaan, sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon.

Yhtiökokous

Yhtiökokousmenettely säilyi pääosin ennallaan. Se on edelleen pidettävä viimeistään kuuden kuukauden kuluttua tilikauden päättymisestä. Varsinaisen yhtiökokouksen lisäksi voidaan jatkossakin pitää ylimääräisiä yhtiökokouksia.

Uusi laki mahdollistaa myös menettelyn, jossa osakkeenomistajat voivat yhtiökokousta pitämättä yksimielisinä päättää yhtiökokoukselle kuuluvasta asiasta. Tällöin päätös on kirjattava, päivätävä, numeroitava ja allekirjoitettava.

Varojen jakaminen

Varojen jakaminen on yksi mielenkiintoisimpia kokonaisuuksia uudessa laissa. Uusi laki sisältääkin joukon olennaisia muutoksia aikaisempaan verrattuna. Uudessa OYL:ssa varojen jakamista koskevia säännöksiä on

täydennetty säännöksellä, joka turvaa yhtiön maksukykyisyyden säilymistä varoja yhtiöstä jaettaessa. Uusien säännösten on tarkoitettu tehostavan yhtiön velkojen ja muiden sidosryhmien suojaa.

Samalla yhtiön pääoman vähyyteen liittyvästä pakkoselvitystilasääntelystä on luovuttu. Selvitystilan sijasta yhtiön tulee jatkossa julkistaa pääomatilanteensa heikkeneminen ilmoittamalla siitä kaupparekisteriin, jolloin esimerkiksi yhtiön velkojat saavat siitä tiedon.

Uudessa laissa luetellaan

- lailliset tavat jakaa varoja osakkeenomistajille,
- lailliset tavat jakaa varoja myös muille sekä
- todetaan, että muulla tavalla tapahtuva varojen jakaminen, eli ilman liiketaloudellista perustetta tapahtuva varojen vähentäminen tai velkojen lisääminen, on laitonta varojenjako.

Huomionarvoista on, että laillinenkin varojen jako on laitonta, jos jako on esimerkiksi maksukykyisyysäännöksen tai yhdenvertaisuusperiaatteen vastainen.

Käytännössä laillinen varojenjako tarkoittaa mm.

- Osinkoa (voitonjakoa)
- Osakepääoman alentamista
- Omien osakkeiden hankkimista ja lunastamista
- Yhtiön purkamistilannetta

Erikseen säädetään, että yhtiökokous voi päättää lahjan antamisesta yleishyödylliseen tms. tarkoitukseen. Vapaata omaa pääomaa voidaan kaikkien osakkeenomistajien suostumuksella jakaa myös muulla tavalla, jollei yhtiöjärjestyksestä muuta johdu.

Varojen jakamisen kannalta tärkein yksittäinen muutos liittyy edellä mainittuun ns. maksukyvyyn säilymisen toteamiseen. Tämä koskee kaikkia varojenjakoilanteita. Esimerkiksi osingonjaon edellytyksenä on edelleen myös se, että yhtiön taseessa on vapaata omaa pääomaa, mutta uudessa OYL:ssa on lisäedellytyksenä varojen jakamiselle maksukyvyyn säilyminen. Lainsäädännöksessä todetaan, että varoja ei saa jakaa, jos jaosta päätettäessä tiedetään tai pitäisi tietää yhtiön olevan maksukyvytön tai jaon aiheuttavan maksukyvyttömyyden.

Säännöksen vastainen varojen jakaminen on laitonta varojen jakoa ja voi siten johtaa esimerkiksi varojen palautusvelvollisuuteen. Jollei maksukykyä koskevasta säännöksestä muuta johdu, yhtiö saa jakaa vapaan oman pääoman, josta on vähennetty yhtiöjärjestyksen mukaan jakamatta jätettävät varat.

Varojen jakaminen välitilinpäätöksestä

Varojen jakamista on uudessa OYL:ssa helpotettu siten, että jako voi perustua muuhunkin kuin vain päättyneeltä tilikaudelta vahvistettuun tilinpäätökseen. Käytännössä tämä tarkoittaa mm. sitä, että osingonjako voi pohjautua kesken tilikauden laadittuun tilinpäätökseen (ns. välitilinpäätökseen). Varojen jakaminen on siten OYL:n mukaan mahdollista tilikauden päättymisen ja OYL:n mukaan pidettävän varsinaisen yhtiökokouksen välisenä aikana. Sen sijaan ei ole mahdollista olla lainkaan vahvistamatta tilinpäätöstä päättyneeltä tilikaudelta ja jakaa varoja edellisen tilinpäätöksen perusteella, koska varsinainen yhtiökokous on pidettävä 6 kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä ja siinä on päätettävä tilinpäätöksen vahvistamisesta.

Lainsäädännöksessä todetaan, että varojen jakaminen perustuu viimeksi vahvistettuun tilintarkastettuun tilinpäätökseen. Välitilinpäätös tulee siis olla tilintarkastettu, jotta sen perusteella voitaisiin varoja jakaa.

Jaossa on lisäksi otettava huomioon tilinpäätöksen laatimisen jälkeen yhtiön taloudellisessa asemassa mahdollisesti tapahtuneet olennaiset muutokset.

UUSI OSAKEYHTIÖLAKI JA VEROTUS

Verottaja ei hyväksy välitilinpäätösosinkoa

Verottaja ei hyväksy yhtiöoikeudellisesti pätevää välitilinpäätöksen perustuvaa osingonjakoa normaalina osingonjakona. Yritysverotuksen kehittämistyöryhmän muistiossa (ns. Arvelan työryhmä, valtiovarainministeriön työryhmämuistio 4/2006) on nimittäin lähdetty siitä, että varojenjakoa, joka ei perustu viimeksi päättyneeltä tilikaudelta vahvistetun tilinpäätöksen osoittamiin jakokelpoisiin varoihin, pidetään laittomana jakona verotuksen näkökulmasta.

Verotuksellinen ongelmakenttä muodostuu siitä, että ns. välitilinpäätösosinko pohjautuu verottajan näkemyksen mukaan yleensä tilanteeseen, jossa yhtiöllä ei ole jakokelpoisia varoja viimeksi päättyneen tilikauden tilinpäätöksen perusteella, eikä välttämättä siten myöskään verotettavaa tuloa. Verottajan ”pelko” on, että näin voitaisiin jakaa verottamattomia varoja ulos yhtiöstä.

Muita verottajan tulkintoja

Varojen jakopäätöksessä on aina mainittava jaon määrä ja se mitä varoja jakoon käytetään. Käytännössä tämä OYL:n säännös tarkoittaa sitä, että on tehtävä selkoa siitä, onko kysymys voiton eli osingon jakamisesta vai jaetaanko varoja jostain tietystä vapaan oman pääoman rahastosta. Asialla on merkitystä myös verotuksen näkökulmasta. Nimittäin osinko ja pääoman palauttaminen käyttäytyvät eri tavoin.

Ns. Arvelan työryhmän mukaan varojen jakaminen vapaasta pääomasta tulkitaan aina osingoksi riippumatta sen yhtiöoikeudellisesta luonteesta (eli onko kysymyksessä varojen jakaminen sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta tai osingosta). Todellisuudessa kysymyksessä ei aina kuitenkaan ole lainkaan osingonjakaminen, vaan puhdas pääoman palauttaminen, johon tulisi soveltaa luovutusvoittoverosäännöksiä.

Arvelan työryhmä esitti muistiossaan kolme varojen jakoa koskevaa ehdotusta:

1. Vapaasta omasta pääomasta tapahtuva varojen jakaminen. Tämä verotettaisiin kuten osinko.
2. Vapaaseen omaan pääomaan merkittyjä realisoitumattomia varoja (arvonnousuja) ei saisi jakaa lainkaan.

Käytännössä tämä rajoitus ei osu välttämättä kaikkiin yrityksiin lainkaan. Kysymyksessä nimittäin on verotuksessa realisoitumattomien biologisten hyödykkeiden ja sijoituskiinteistöjen arvonnousu, IFRS-siirtymässä vapaaseen omaan pääomaan kirjattavista realisoitumattomista arvonnousuista myytävissä olevista rahoitusvaroista sekä vapaaksi omaksi pääomaksi yritysjärjestelyiden yhteydessä muuttuneista käyvän arvon rahastoista. Tärkeää on kuitenkin huomata se, että käytännössä verosäännökset eivät määrää yhtiöoikeudellisia varojen jakosäännöksiä. Eli OYL ei tunne em. varojenjakorajoitusta.

3. Sidotun pääoman palauttaminen. Tämä käsiteltäisiin verotuksessa luovutusvoittoverosäännösten mukaisesti. Näin riippumatta siitä, luovutetaanko siinä yhteydessä osakkeita vai ei.

Jos osakas maksaa osakkeesta enemmän kun mitä osakepääomaan merkitään, on ratkaistava, miten sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon kirjattu määrä käyttäytyy osakkeen hankintamenolaskelmassa. Sinänsä

kysymys on suoraan hankintamenosta, mutta koska verotuksessa on lähdetty siitä, että vapaasta omasta pääomasta jaetut varat tulkitaan ensisijaisesti osingoiksi, jää tähän kohtaan mielenkiintoinen verotuksellinen ongelma-alue, kuten edellä viitattiin.

Lisäksi voidaan kysyä, miten verotetaan laitton varojen jako. Verotuksessa lähdetään siitä, että maksukykytestin mukaan laitoin varojen jako verotetaan joka tapauksessa joko osinkona tai luovutusvoittona.

Konserniavustus

OYL ei sisällä säännöksiä esimerkiksi verotuksessa konsernien väliseen tuloksentasaamiseen tarkoitettua konserniavustuksesta. Yhtiöoikeudellisesti konserniavustus tulkitaan osingoksi tai lainaksi. Koska konserniavustus on verotuksessa edellytykset täytyessä määritetty vähennyskelpoiseksi antajalleen ja veronalaiseksi saajalleen, ei asian seuraamukset jää epäselväksi OYL:n tulkinnasta huolimatta. Asia on siis säädelty eikä sisällä epävarmuutta tässä suhteessa.

Osakaslaina

Uudessa OYL:ssa ei aikaisempaan tapaan enää oteta kantaa osakaslainaan (eikä muutoinkaan ns. lähipiirisäännöksiin). Osakaslainan osalta viitataan vain siihen, että oikeussuojaa ns. ”väärää, pitkäaikaisia lainoja” vastaan tehostavat jatkossa yleiset vahingonkorvaussäännökset.

Osakaslainasäännöksiin ei ole uuden OYL:n voimaantulon johdosta tehty verotuksessa kuitenkaan muutoksia. Eli yli vuodenvaihteen olevasta lainasta tulee maksaa pääomatuloveroa 28 %. Kalenterivuoden aikana otetusta ja takaisinmaksetusta lainasta tulee maksaa korkoa vähintään peruskoron verran, muussa tapauksessa laina tulkitaan peiteltyksi osingoksi. Osakaslainasäännöksiä sovelletaan vähintään 10 %:n omistaviin (välitön tai välillinen omistus; Tuloverolaki 53 a §).

Yritysmuodon muutos

Uusi osakeyhtiölaki mahdollistaa osakeyhtiön muodonmuutoksen esimerkiksi avoimeksi yhtiöksi, kommandiittiyhtiöksi tai vaikkapa toiminimeksi. Verolainsäädäntöä ei ole kuitenkaan synkronisoitu yhtiöoikeuteen, joten tällainen muodonmuutos tarkoittaa verotuksellisesti yrityksen purkaantumista, joka taas yleensä johtaa veroseuraamuksiin – jopa ankariin sellaisiin. Edelleen muodonmuutos toiseen suuntaan eli osakeyhtiöksi on veroneutraali, kunhan muodonmuutos vain tehdään ”oikein”.

Lisätietoja antaa oma Pretax-toimistosi.